

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS UNSURLARINDAN EFSANELER KONUSUNUN 8. SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE İŞLENMESİNİN KÜLTÜREL MİRAS BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE ETKİSİ

THE SUBJECT OF LEGENDS FROM THE ELEMENTS OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE 8. THE EFFECT OF CLASSROOM VISUAL ARTS COURSE ON STUDENTS' VIEWS ON THE DEVELOPMENT OF CULTURAL HERITAGE AWARENESS

Asiye YILDIZ

Uzman, Diyarbakır, Türkiye/ e-posta: asiye0yildiz@gmail.com/ORCID ID: 0009-0009-0859-0440

Münire Meral YAĞCI TURAN

Doktor Öğretim Üyesi, Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Türkiye / e-posta:muniremeral@gmail.com ORCID ID:0000-0002-3453-6220

Özet

Her toplumun geçmişi ile bugününü bağlayan somut ve somut olmayan kültürel mirasları vardır. Bu miraslar, toplumun değerlerini ve tarihini yansıtmaktadır. Somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsaneler, kültürel mirasımızın canlı kalmasının sağlayan önemli unsurlarından biridir. Bu çalışmanın amacı, görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin efsaneler örneği ile geliştirilmesidir. Bu bağlamda, 8. sınıf görsel sanatlar dersinde öğrencilerin somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsanelere yönelik bilgileri incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Diyarbakır ilindeki Sur ilçesinde bir ortaokulda öğrenim gören 30 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen on iki soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundan elde edilen veriler incelenip doğal kodlama yapılarak içerik analizi yapılmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmede, somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsane konusunun ele alındığı eğitim sürecinin sonucunda öğrencilerin somut olmayan kültürel miras ve efsanelere yönelik derinlemesine bilgi edindiklerini gösteren cevaplar verdikleri görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunulmuştur. Somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinde görsel sanatlar dersinin önemli olduğu ve bu bilincin geliştirilmesinde öğrencilerin çevrelerindeki kültürel miras unsurlarına daha duyarlı olmalarına katkı sağladığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Somut Olmayan Kültürel Miras, Efsaneler, Görsel Sanatlar Dersi

Abstract

Every society has tangible and intangible cultural heritage that connects its past and present. These legacies reflect the values and history of the community. Legends, one of the intangible cultural heritage elements, are one of the important elements that keep our cultural heritage alive. The aim of this study is to develop the awareness of intangible cultural heritage in the visual arts course with the example of legends. In this context, in the 8th grade visual arts course, students' knowledge of legends, one of the intangible cultural heritage elements, was examined. Case study design, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study group of the research consists of 30 students studying in a secondary school in Sur district of Diyarbakır province. In the study, a twelve-question semi-structured interview form developed by the researchers was used as a data collection tool. The data obtained from the interview form were examined and content analysis was performed by natural coding. In the interview with the students, it was seen that the students gave answers showing that they had gained in-depth knowledge about intangible cultural heritage and legends as a result of the education process in which the subject of legend, one of the elements of intangible cultural heritage, was discussed. Recommendations were made according to the results obtained. It can be said that the visual arts course is important in the development of intangible cultural heritage awareness and contributes to the development of this awareness by making students more sensitive to the cultural heritage elements around them.

Keywords: Intangible Cultural Heritage, Legends, Visual Arts Course

Giriş

Kültürel miras, bir toplumun önceki nesillerden aldığı yaşam tarzı ve değerler bütünüdür. Kültürel mirasımızın korunması, geçmişimizin anlatıldığı her şeyin önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle somut ve somut olmayan kültürel mirasımızın korunması, topluluğumuzun kimliğini ve tarihini korumak ve gelecek nesillere aktarmak konusundaki kararlılığını göstermektedir (Tunçer,2017:5). Bu bağlamda, somut ve somut olmayan kültürel mirasımızın aktarılması için etkin projeler geliştirmek ve toplumsal farkındalığı artırmak büyük önem taşımaktadır. Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi UNESCO tarafından 2003 yılında yürürlüğe girmiştir ve Türkiye, sözleşmeye 2006 yılında imza atarak bu sözleşmeye taraf olup aktif bir rol almıştır (Özünel, 2019:40).

UNESCO, sözleşmenin daha anlaşılır olması için Somut olmayan kültürel miras listesini beş kategoriye ayırmıştır. Bunlardan ilki masallar, şiirler, efsaneler, şarkı sözü ve bilmeceler gibi sözlü anlatımlar olmuştur. Belirlenen ikinci kategoride, geleneksel dans sanatları, tiyatro, pandomim ve müzik gibi sanatsal etkinlikler olarak ele alınmıştır. Üçüncü kategoride, toplum tarafından paylaşılan festivaller, ritüeller gibi etkinliklerdir. Dördüncü kategoride mimari, tarım maneviyat gibi toplulukların dünya görüşleri alınmıştır. Beşinci kategoride ise, mücevher işçiliği, nakış gibi insan bilgi becerisinin olduğu geleneksel el sanatları olmuştur (Keskin, Girgin, 2021:217).

Tarih boyunca, insanlık hem maddi hem de manevi alanlarda sürekli bir gelişim göstermiştir. Bu süreçteki önemli gelişimlerden biri de iletişim olmuştur. İletişim aracılığıyla da sözlü anlatımlar ve edebi eserler ortaya çıkmıştır (Gürel, 2018:1). Bu bağlamda, sözlü anlatımlardan biri olan efsaneler, kültürümüzdeki önemli hazinelerinden biridir. Efsane, Farsçada eski zamanlardan bu yana söylenegelmiş, olağanüstü olay ve varlıkları konu edinen bir tür hikâye, söylencedir. Efsaneler genelde belli bir zamana, mekana ya da kişiye bağlı olduğu için onu dinleyenler, bu efsanelere kesinlikle yaşanmış veya kutsal olduğuna inanmaktadırlar (Önal, 2021:73). Efsanelerin varlığı mitolojiden başlamış ve halk inançlarına kadar sürmüştür. İnsanlık tarihinin ve kültürünün bir parçası olan efsanelerin içinde hem geçmiş hem de gelecek ile ilgili bilgilerin yer edindiğini söylemek mümkündür (Önal, 2021:72). Toplamların ortak bir geçmişe sahip olmalarını sağlayan efsaneler, toplumların inançlarını ve değerlerini aktarmak için kullanılan önemli bir araçtır.

Kültürünü tanıyan bir toplum, farklı kültürleri daha iyi kavrar. Bu durum, o toplumu daha aktif ve bilinçli hale getirir. Günümüzde bilim, teknoloji ve kültürel değişimler hızla ilerlerken, bireyler sürekli öğrenme ihtiyacı duymaktadır. Bu bağlamda, eğitim artık belirli bir

zaman dilimiyle sınırlı kalmadan, sürekli gelişim ve kalite iyileştirme çabaları içine girmektedir. Eğitim sistemi, bireyleri ihtiyaçları ve yetenekleri doğrultusunda geliştirerek, kültürel mirası gelecek nesillere aktarır; böylece bir toplumun varlığını sürdürebilmesine olanak tanır (Ünlü, 2022:20). İnsanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar süregelen ve hayat boyu devam edecek olan eğitim süreci, bireylerin davranışlarında ve yaşamlarında istenilen değişiklikleri yaratmaya yardımcı olmaktadır. Her toplumun çağdaş uygarlığa uyum sağlaması için eğitim, en temel faaliyetlerden biridir. Eğitimin temel amacı, bireylerin yeteneklerini ve yaratıcılığını geliştirmek ve kendilerinin ifade etmelerini sağlamaktır (Yağcı Turan, 2017:35). Bu bağlamda, eğitim sadece bilgi aktarımından ibaret olmayıp bireylerin potansiyellerini keşfetmeleri ve topluma katkıda bulunmaları için bir zemin oluşturur.

Yöntem

Bu çalışma, 8. sınıf öğrencilerine görsel sanatlar dersinde efsaneler örneği ile somut olmayan kültürel miras bilinci geliştirmek için yapılmış olan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma yöntemlerinden vaka(durum)çalışması deseni kullanılmıştır. Merriam, durum(vaka) çalışmasını sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi olduğunu ifade etmiştir(Merriam, 2018:49).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, görsel sanatlar dersinde, kültürel miras unsurlarında efsanelerin öğrenci görüşlerine etkisini incelemektir. Bu bağlamda, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinde görsel sanatlar dersinin önemini ortaya koymak.
2. Görsel sanatlar dersinin somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsanelerin kültürel miras bilincini geliştirmede öğrenci görüşlerine katkısını incelemek.

Araştırmanın Önemi

Kültür, içinde yaşadığımız toplumdan kazandığımız bütün becerilerimiz, alışkanlıklarımız atalarımızdan kalmış olan maddi manevi değerlerin tümüdür. Eğer değerlerimiz farklı kuşaklara aktarılmazsa “kültür” özelliği de kazanamaz. Maddi ve manevi değerlerin korunup farklı zamanlara aktarılması ise dile bağlıdır. Kültür ve dil arasındaki

yakınlık nedeniyle, birinin eksikliği ile diğerrinin de olmadığı anlamına gelmektedir (Kolaç, 2009: 20). Kültür, norm ve değerlerle bir anlam kazanır ve değerler kültür yoluyla aşılır (Deveci, 2009:2). Kültürel miraslarımız, çocuklar için kimlik ve aidiyet duygusunu pekiştiren önemli bir unsurdur. Bu bağlamda, kültürel mirasın aktarılması, genç ve çocukların kökenlerini anlamalarını sağlar ve geçmişe dair bilinç kazanmalarına yardımcı olur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Diyarbakır ilindeki bir okulda random metodu ile seçilen 12 ile 14 yaş aralığında olan 30 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler araştırmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Araştırmada etik ilkeler dikkate alınarak öğrencilerin gerçek kimliklerini gizlemek adına Ö2, Ö3, olarak ifade edilmiştir.

Araştırmanın Süreci

Araştırmada ilk olarak araştırma problemi belirlenip, sonrasında literatür taramasına başlanmıştır. Literatür taramasının ardından araştırmada kullanılacak veriler belirlenip, uygulamanın yapılacağı çalışma grubu belirlenmiştir. Yapılacak uygulama için Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmış ve veri toplama süreci başlamıştır.

Verileri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak öğrencilerin yıllık ders planındaki kazanımlar göz önüne alınarak, kültürel miras, somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras unsurları konularını içeren 5 haftalık ders planı hazırlanmıştır. Ayrıca araştırmacılar tarafından geliştirilen 12 soruluk görüşme formu ile veriler toplanmıştır.

Görüşme

Grupla veya bireysel olarak yapılan görüşmelere göre iki farklı şekilde uygulanmaktadır. Bu süreç genellikle iki aşamada yürütülür; görüşme öncesi hazırlık ve görüşme süreci. Görüşme öncesi hazırlık sürecinde en önemli adım, amaçlanan görüşme formunun hazırlanmasıdır. Bu adımın başarılı olması için, araştırmacının genel ve özel amaçlarının belirlemesi gerekmektedir. Daha sonra literatür taraması yaparak görüşme soruları hazırlanmalıdır (Cemaloğlu,2020:117-118). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem belirli seçenekleri kapsayarak hem de konunun derinliklerine gidebilmeyi birleştirmektedir(Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019:159).

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler nitel olarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin analiz

edilmesi için kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem araştırma problemini çözmek veya bir kuramı doğrulamak amacıyla kullanılır. Tümevarımcı analiz türü olan içerik analizi, verilerin kodlanması, ayrılması ve temalar üzerinden yorumlanması şeklinde gerçekleşmektedir (Baltacı, 2019:377-378).

Bulgular

Çalışma grubundaki öğrencilerin somut olmayan kültürel miras unsurlarından olan efsane konusundan hareketle araştırmacılar tarafında geliştirilen on iki soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplar aşağıda sunulmuştur.

Görüşme formunun ilk sorusu olan “*Kültürel Miras Kavramından Ne Anlıyorsunuz?*” Sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek, öğrencilerin görüşleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Kültürel Miras Kavramından Ne Anlıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Atalardan kalan miraslar	9	%30
2	Geçmişten bugüne gelenler unsurlar.	8	%26,67
3	Tarihi eserler	5	%13,33
4	Maddi, Manevi Değerler	4	%16,67
5	Şarkı ve Destanlar	1	%3,33
6	Din, Dil, Örf ve Adetler	1	%3,33
7	Sanat, Resim, Edebiyat	1	%3,33
8	Somut veya soyut varlıklar	1	%3,33

Tablo1’de birinci soruya yönelik 8 farklı görüş belirlendiği görülmüştür. Öğrencilerin ilk soruya yönelik cevaplarda en fazla (f:9) atalardan kalan miraslar, (f:8) geçmişten bugüne kadar gelen unsurlar,(f:4) destanlar ve şarkılar, dil, örf adetler somut ve somut varlıklar olmuştur. Öğrencilerin cevapları incelendiğinde ortak tema ve terimlere rastlanmıştır.

Öğrencilerin Kültürel Miras Kavramından Ne Anlıyorsunuz? Sorusuna verdikleri bazı cevaplar aşağıda verilmiştir:

Ö1: "Geçmişten günümüze kadar gelen, insan toplumuna katılan ve insan toplumunu açıklayan unsurlardır."

Ö7: "Geçmişten günümüze kadar gelen maddi ve manevi unsurlar."

Ö11: "Atalarımızın, onlara bakıp değer vermemiz için bize bıraktıkları miraslardır."

Öğrencilerin görüşme formunun ikinci sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Çevrenizde Kültürel Miras Unsurları Var Mı? Bunlara Örnek Verebilir Misiniz?” Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Hevsel Bahçeleri	9	%30
2	Surlar	6	%20
3	On Gözü Köprü	5	%16.67
4	Göbekli Tepe	3	%10
5	Ayasofya Camii	2	%6.67
6	Kapadokya	2	%6.67
7	Halk Oyunları	2	%6.67
8	Yemeklerimiz	1	%3,33

Tablo 2 incelendiğinde, görüşme formundaki ikinci soruya yönelik toplam 8 farklı görüş belirlendiği görülmüştür. Bunlar incelendiğinde öğrencilerin bu soruya yönelik cevaplarda en fazla(f:9) Hevsel Bahçeleri, (f:5) Surlar,(f:4) On Gözlü Köprü cevabı olmuştur. En az kullandıkları görüş ise, (f:1) Yemeklerimiz cevabı olduğu görülmüştür. İncelenen cevaplarda öğrencilerin hem yaşadıkları şehir olan Diyarbakır’dan hem de farklı bölgelere ait kültürel miras örnekleri verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin “Çevrenizde kültürel miras unsurları

var mı? Bunlara örnek verebilir misiniz? Sorusuna verdikleri bazı cevaplar aşağıda verilmiştir:

Ö8: “Hevsel Bahçeleri ve surlar, çevremiz dışında Pamuk kaleyi biliyorum.”

Ö13: “Diyarbakır surları, Dört Ayaklı Minare ve Kız Kulesini biliyorum.”

Ö18: “Surlar ve Hevsel Bahçeleri bir de Ayasofya Camisi var hocam.”

Öğrencilerin görüşme formunun üçüncü sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Size Göre Kültürel Değeri Olan Ürünler Nelerdir? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Surlar	9	%30
2	Efsaneler	6	%20
3	Yazılı eserler (masal, destan)	6	%20
4	On Gözlü Köprü	2	%6,7
5	Tarihi Eserler	2	%6,7
6	Çanak Çömlekler	1	%3,3
7	Göbekli Tepe	1	%3,3
8	Antika vazo ve bakırlar	1	%3,3
9	Müzik Aletleri	1	%3,3
10	Resim defterleri	1	%3,3

Tablo 3 incelendiğinde, görüşme formundaki üçüncü soruya toplam 10 farklı görüş belirlenmiştir. “Size göre kültürel değeri olan ürünler nelerdir?” Sorusuna, öğrenci görüşlerinde en çok (f:9) Surlar, (f:6) yazılı eserler, efsaneler, (f:5) On Gözlü Köprü, tarihi eserler olarak cevap verilmiştir. Öğrencilerin en az ifade ettikleri görüşler ise, (f:1) Çanak çömlek, Göbekli Tepe, antika ürünler ve resim defterleri gibi cevaplar olmuştur. Bu soruya yönelik, öğrencilerin Göbekli Tepe, On Gözlü Köprü gibi somut unsurlar, efsaneler gibi

somut olmayan kültürel miras unsurlarından örnekler verdikleri de görülmüştür. Öğrencilerin bu soruya yönelik bazı cevaplar aşağıda verilmiştir:

Ö5: “UNESCO tarafından korunmaya alınan ürünlerin kültürel değeri vardır.”

Ö9: “Geçmişten günümüze kadar gelen miraslar, mesela önemli yerler ve camiler gibi”

Ö14: “Bence kültürel değeri olan en önemli unsur surlardır, çünkü surları çok seviyorum.”

Öğrencilerin görüşme formunun dördüncü sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Kültürel Miraslarımızın Korunması İçin Toplum Olarak Nasıl Bir Yol İzlemeliyiz?” Sorusuna Verilen Cevaplar Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Zarar vermemeliyiz	10	%33,33
2	Korumalıyız	8	%26,67
3	Bilinçlendirmeliyiz	3	%10
4	Anmalıyız	3	%10
5	Girişler yasaklanmalı	1	%3,33
6	Temiz Tutmalıyız	1	%3,33
7	Sahip Çıkarak	1	%3,33
8	Etkinliklerle Tanıtmalıyız	1	%3,33
9	Tarihi yerleri Ziyaret Ederek	1	%3,33
10	Bilmiyorum	1	%3,33

Dördüncü soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde, toplam 9 farklı görüş belirlenmiştir. Öğrencilerin bu soruya vermiş oldukları cevaplarda en çok (f:10) zarar vermemeliyiz, (f:8) korumalıyız ve (f:3) bilinçlendirmeliyiz cevabı olmuştur. Öğrencilerin en az kullandığı belirlenen görüşler ise, (f:1) sahip çıkılarak, temiz tutularak ve tarihi yerleri ziyaret ederek cevapları olmuştur. Tablo 4’te sadece bir öğrenci görüş belirtmeyip,

bilmiyorum cevabını vermiştir. Öğrencilerin bu soruya yönelik bazı cevapları aşağıda verilmiştir:

Ö5: “Kültürel miraslara değer vermeliyiz, onlara sahip çıkmalıyız, zarar vermemeliyiz.”

Ö16: “Bu miraslara sahip çıkıp korumalıyız. Onları başkalarına kaptırmamalıyız.”

Ö29: “Onların yok olmaması için şarkı ve türkülerimizi dinlemeyi bırakmamalıyız. Diğer mimari yerleri de ziyaret etmeliyiz.”

Öğrencilerin görüşme formunun beşinci sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Somut Olmayan Kültürel Miras Denince Ne Anlıyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Yazılı Eserler	14	%46,67
2	UNESCO’nun belirledikleri	5	%16,67
3	Gelenek Görenekler	2	%6,67
4	Bayramlarımız	2	%6,67
5	Ebru Sanatı	2	%6,67
6	Sevgi, Bağ	1	%3,33
7	Halk Oyunları	1	%3,33
8	Türküler	1	%3,33
9	Milli Değerler	1	%3,33
10	Meddahlık	1	%3,33

Görüşme formunun beşinci sorusuna yönelik görüşler incelendiğinde öğrencilerin 10 farklı görüş belirttikleri görülmüştür. İncelenen bu görüşlerde en fazla (f:14) efsane, destan gibi yazılı eserler, (f:5) UNESCO’nun belirlemiş olduğu unsurlar,(f:2)bayramlarımız, gelenek göreneklerimiz ve ebru sanatı gibi görüşler olmuştur. Beşinci soruda en az kullanılan görüşler ise, (f:1) meddahlık, halk oyunları, milli değerler ve sevgi bağ cevapları olmuştur.

Öğrencilerin bu soruya yönelik vermiş oldukları cevaplarda, somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miraslar arasındaki farkı anladıkları söylenebilir. Öğrencilerin bu soruya yönelik bazı cevapları aşağıda verilmiştir.

Ö5: “*UNESCO tarafından belirlenen varlıklar olarak anlıyorum.*”

Ö9: “*Soyut varlıklar, mesela destanlar ve maniler gibi şeyler.*”

Ö15: “*Efsane ve destanları anlıyorum.*”

Öğrencilerin görüşme formunun altıncı sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları Nelerdir? Bunlardan Hangileri Daha Çok Dikkatinizi Çekiyor? Neden?” Sorusuna Verilen Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Efsaneler	14	%46,67
2	Destanlar	5	%16,67
3	Şahmeran Efsanesi	2	%6,67
4	Masallar	2	%6,67
5	Ebru Sanatı	2	%6,67
6	Bayramlar	2	%6,67
7	Meddahlık	1	%3,33
8	Dilimiz	1	%3,33
9	Şarkılar	1	%3,33

Görüşme formunu altıncı sorusuna yönelik öğrenci cevapları incelendiğinde, toplam dokuz farklı görüş belirlenmiştir. Öğrencilerin bu soruya yönelik cevaplarında en fazla(f:14) efsaneler,(f:5)destanlar cevabı olmuştur. Öğrencilerin en az kullandığı ifadeler ise, (f:1) meddahlık, şarkı ve dilimiz cevabı olmuştur. Ayrıca öğrenciler somut olmayan kültürel

mirasın neler olduğunu dair cevap verirken, en dikkat çekici unsuru da efsane olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu soruya yönelik bazı cevapları aşağıda verilmiştir:

Ö1: “Şarkılar, şiirler, destan ve efsaneler. En çok dikkatimi çekenler de efsane ve destanlar oldu.”

Ö5: “Efsaneler, masallar, destanlar. Destanlar çok dikkatimi çekti, çünkü bir şey anlatılıyor ve bu anlatılanlar çok uzun sürüyor. Bu benim dikkatimi çekiyor.”

Ö9: “Efsane ve destanları hatırlıyorum. En çok dikkatimi çeken de Şahmeran efsanesi oldu, bana göre garip ve güzel bir efsaneydi.”

Öğrencilerin görüşme formunun yedinci sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo7. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarından Sözlü Anlatım ve Geleneklerden Hangilerini Biliyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Kız Kulesi Efsanesi	6	%20
2	Şahmeran Efsanesi	5	%16,67
3	Destanlar	5	%16,67
4	Halk Oyunları Geleneği	3	%10
5	Bayram Kutlama Geleneği	3	%10
6	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi	2	%6,67
7	Lokman Hekim Efsanesi	1	%3,33
8	Ağrı Dağı Efsanesi	1	%3,33
9	El öpme geleneği	1	%3,33
10	Kahveye Tuz Atma Geleneği	1	%3,33
11	Ergenekon Destanı	1	%3,33
12	Çocuk Oyunlarımız	1	%3,33

Öğrencilerin yedinci soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde toplam on iki görüş oraya çıkmıştır. Hem gelenekler hem de sözlü anlatımlara yönelik verilen cevaplara bakıldığında en fazla(f:6) Kız Kulesi efsanesi, (f:5) Şahmeran efsanesi ve destanlar (f:3) halk oyunları ve bayram kutlama geleneği gibi cevaplar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin en az kullandıkları belirlenen cevaplar ise (f:1) Lokman Hekim efsanesi, Ağrı Dağı efsanesi ve el öpme geleneği gibi cevaplar verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin bu soruya vermiş oldukları görüşlerin bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö11: “*Şahmeran efsanesini, Van gölü, Ağrı Dağı, Kız Kulesi efsanelerini ve birçok şehir efsanelerini biliyorum.*”

Ö13: “*Şahmeran ve Lokman Hekim efsanesini biliyorum.*”

Ö15: “*Şahmeran, Zümrüdüanka Kuşu ve Kız Kulesi efsanesini biliyorum.*”

Öğrencilerin görüşme formunun sekizinci sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Sizce Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarından Hangileri Daha Önemlidir? Neden? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Efsaneler	6	%20
2	Halk Oyunlar	3	%10
3	Zümrüdüanka	3	%10
4	Saygı Önemlidir	2	%6,7
5	Şahmeran Efsanesi	2	%6,7
6	Surlar	2	%6,7
7	Yemeklerimiz	2	%6,7
8	Kız Kulesi Efsanesi Önemlidir	1	%3,3
9	Düşünceler	1	%3,3
10	Newroz Bayramı	1	%3,3

11	Tarihi Konular Önemli	1	%3,3
12	Oğuz Kağan Destanı Önemli	1	%3,3
13	Hikâyeler	1	%3,3
14	Ninniler	1	%3,3
15	Peri Bacaları	1	%3,3
16	Bayrak	1	%3,3
17	Müzikler	1	%3,3

Görüşme formunun sekizinci sorusuna yönelik öğrenci cevapları incelendiğinde toplam on yedi farklı görüş belirlenmiştir. Öğrenci cevaplarında en çok tekrar edilen görüşler (f:6) efsaneler,(f:3) halk oyunları, Zümrüdüanka Kuşu efsanesi gibi cevaplar olmuştur. En az kullanılan cevaplar ise(f:1) tarihi konular, ninniler, hikâyeler gibi cevaplar olmuştur. Öğrenciler verdikleri örneklerin nedenini; öğretici, anlamlı, bir arada toplayıcı olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu soruya yönelik vermiş oldukları bazı cevaplar aşağıda verilmiştir:

Ö5: “*Hikâyeler daha önemli bence, çünkü hikâyelerde bir olay anlatılır, içindeki karakterler canlandırılır, bu yüzden de önemlidir.*”

Ö10: “*Bence efsaneler önemlidir, çünkü seviyorum efsaneleri.*”

Ö12: “*Somut olarak surlar önemlidir bence çünkü çok emek verilmiş ve o dönem için çok büyük bir uğraş olmuştur.*”

Öğrencilerin görüşme formunun dokuzuncu sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Ülkemizin Sahip Olduğu Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları Hakkında Neler Söylemek İstersiniz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Korumalıyız	15	%50
2	Güzel Buluyorum	2	%6,67
3	Sonsuza kadar devam etmeli	2	%6,67

4	Efsanelerin Gerçek Buluyorum	2	%6,67
5	Ders Çıkarıcı	1	%3,33
6	Unsurlar Çoğalmalı	1	%3,33
7	Anmalıyız	1	%3,33
8	Sürdüremeliyiz	1	%3,33
9	Farklılar	1	%3,33
10	Dikkatimi Çekmiyor	1	%3,33
11	Yazılı Eserler Önemli Unsurlardır	1	%3,33
12	Öğretici Buluyorum	1	%3,33
13	İleriye Taşınmalı	1	%3,33

Görüşme formunun dokuzuncu sorusuna yönelik öğrenci cevapları incelendiğinde toplam on üç farklı görüş ortaya çıkmıştır. Bu cevaplara bakıldığında öğrencilerin en çok (f:15) korumalıyız, (f:2) sonsuza kadar devam etmeli ve güzel buluyorum gibi cevaplar olmuştur. Öğrencilerin en az ifade ettiği görüşler ise, (f:1) öğretici buluyorum, sürdürmeliyiz gibi cevapla olmuştur. Bu soruya yönelik yalnızca bir öğrenci dikkatimi çekmiyor gibi bir ifade kullanmıştır. Bu görüşler genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin kültürel mirasın korunması gerektiği konusunda hemfikir oldukları söylenebilir. Bu soruya ilişkin bazı öğrencilerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2: “Bu geleneklerin sonsuza kadar devam etmesini isterim.”

Ö8: “Bence bu unsurlar devam edilmesi gerekiyor. Gelecekteki torunlarımızın da bunları bilmesi gerekiyor.”

Ö30: “Bunları tekrarlayarak ve insanları bilinçlendirerek korumamız gerekiyor.”

Öğrencilerin görüşme formunun onuncu sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Efsane Kavramından Ne Anlıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Gerçekliği kanıtlanmayan eser	15	%50
2	Tarihi Olaylar	6	%20
3	Gerçek ve Gerçekdışı Olaylar	5	%16,67
4	Hipoteze Dayanmayan Hikayeler	1	%3,33
5	Futbolcu Karakter	1	%3,33
6	Padişah Yaşamları	1	%3,33
7	Korkutmak için yazılan hikâye	1	%3,33

Görüşme formunun 10. sorusu olan “Efsane kavramından ne anlıyorsunuz? Sorusuna yönelik toplam yedi farklı görüş belirlendiği görülmüştür. Bu cevaplar incelendiğinde öğrencilerin bu soruya yönelik en fazla (f:15) gerçekliği kanıtlanmayan eserler,(f:6) tarihi olaylar,(f:5) gerçek ve gerçekdışı olaylar olarak cevap verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin en az ifade ettikleri cevaplar ise, (f:1) hipoteze dayanmayan hikâyeler, padişah yaşamları ve korkutmak için yazılan hikâyeler olarak ifade edilmiştir. Bu soruya yönelik sadece bir öğrenci efsane kavramını futbolcu bir karakter olarak gördüğünü ifade etmiştir. Öğrenciler efsaneyi tanımlarken kullandıkları ifadeler, genelde gerçekliği kanıtlanmamış, hayal ürünü, gerçeğe bağlantılı hikâyeler olarak ifade ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin bu soruya ilişkin bazı görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö10 : “Gerçek olmayan ama gerçekmiş gibi anlatılan olaylar.”

Ö13: “Geçmişte atalarımızın yaşadığı hayatı biraz daha abartarak ve gösterişli bir şekilde sunulan şeydir bence.”

Ö22: “Olağanüstü olayların anlatıldığı, gerçekliği bilinmeyen hikâyelerdir.”

Öğrencilerin görüşme formunun on birinci sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Yaşadığınız Yere Özgü Bir Destan, Masal, Efsane Var Mı? Varsa Hangileridir?” Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Şahmeran Efsanesi	8	%26,67
2	Van Gölü Canavarı	6	%20
3	Zümrüdüanka Kuşu	3	%10
4	Sur Efsanesi	3	%10
5	Bilmiyorum	2	%6,67
6	Ağrı Dağı Efsanesi	1	%3,33
7	Balık Göl Efsanesi	1	%3,33
8	Hazar Gölü Efsanesi	1	%3,33
9	Yeşil Göz Efsanesi	1	%3,33
10	Kız Kulesi Efsanesi	1	%3,33
11	Lokman Hekim Efsanesi	1	%3,33
12	Dede Korkut Destanı	1	%3,33
13	Peribacaları	1	%3,33

Öğrencilerin on birinci soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde toplam on üç farklı cevap belirlenmiştir. Öğrencilerin bu soruya yönelik en çok (f:8) Şahmeran efsanesi, (f:6) Van Gölü canavarı efsanesi olarak cevap vermişlerdir. En az kullanıldığı belirlenen cevaplar ise, (f:1) Ağrı Dağı efsanesi, Lokman Hekim efsanesi, Kız Kulesi efsanesi olarak cevapları olmuştur. Öğrencilerden yalnızca iki kişi bu soruya bilmiyorum cevabını vermiştir. Yaşadığınız yere özgü bir destan, masal, efsane var mı? Varsa hangileridir? Sorusuna yönelik öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö2: “Mardin’de Şahmeran efsanesini biliyorum.”

Ö12: “Şahmeran efsanesi, Van gölü efsanesi bir de Maraşlı olduğum için oraya ait Yeşil Göz diye bir efsane var, onu biliyorum.”

Ö7: “Efsane ve destanları biliyorum mesela Zümrüdüanka kuşu ve Şahmeran efsanesini biliyorum.”

Öğrencilerin görüşme formunun on ikinci ve son soruya verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Efsanelerin Kültürümüzdeki Yeri Önemli Midir? Neden Önemlidir, Ya Da Neden Önemli Değildir?” Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Çünkü Nesilden Nesle Aktarım oluyor	5	%16,67
2	Çünkü Geçmişten Günümüze Geldiler	4	%13,3
3	Çünkü Atalardan Kalmış	3	%100
4	Çünkü Hayal Gücünü Geliştirir	3	%100
5	Çünkü Geçmiş Olayları Açıklıyor	2	%6,67
6	Çünkü Kültürümüzün Değerli Unsurları	2	%6,67
7	Çünkü Bağımsızlığı Temsil Ediyor	2	%6,67
8	Çünkü O Bölgeyi Tanıtıyor	1	%3,33
9	Çünkü Vatanı Vatan Yapan Unsurdur	1	%3,33
10	Çünkü Geçmişten Ders Çıkarabiliyoruz	1	%3,33
11	Çünkü Akılda Kalıyor	1	%3,33
12	Çünkü Yol Gösterici	1	%3,33
13	Çünkü Düşünce Ürünüdür	1	%3,33
14	Çünkü Merak Uyandırıyor	1	%3,33
15	Çünkü Kültürümüzü Zenginleştirir	1	%3,33
16	Çünkü Ülkenin Popülerliğini Arttırır	1	%3,33

Öğrencilerin görüşme formunun son sorusuna yönelik vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde toplam on altı farklı görüş belirlenmiştir. Öğrencilerin tamamı efsaneleri önemli görmüştür ve bunun nedenini en fazla (f:5), nesilden nesle aktarıldığı için(f:4), geçmiş

zamanlardan günümüze geldiği için (f:3), atalardan kaldığı için gibi görüşler olmuştur. En az kullanılan cevaplar ise, (f:1) geçmişten ders çıkarıldığı için, merak uyandırdığı için, kültürümüzü zenginleştirdiği için gibi ifadeler kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin bu soruya yönelik efsanelerin kültürümüzde önemli bir yere sahip olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Öğrencilerin son soruya yönelik bazı görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö10: “Önemlidir, çünkü onlar bizim kültürümüzün değerli şeyleridirler.

Ö14: “Önemlidir çünkü geçmişten günümüze kadar gelmiş ve bunları korumalıyız.”

Ö30: “Evet, önemlidir çünkü bir milletin bağımsızlığıdır. Nasıl ki bir bayrak milletin bağımsızlığını temsil ediyorsa efsane, destan halk oyunları ve töreler de bir milletin kendine özgü unsurlarıdır.”

Tüm bu bulgulardan hareketle, 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincini geliştirmede efsane konusunun kullanımının öğrencilerin kültürel birikimlerini arttırma, kendi kültürleri dışında farklı kültürel değerlere ait bilgileri öğrenme açısından önemli bir katkı sağladığı söylenebilir. Kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras ve unsurlarının anlatıldığı dersler sayesinde öğrenciler kültürümüze ait efsanelere daha fazla ilgi duymuş, efsaneleri daha iyi anlamış ve bunlar görüşlerine yansımıştır.

Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde somut olamayan kültürel miras unsurlarından olan efsanelerin görsel sanatlar dersinde öğrencilerin görüşlerine nasıl yansıdığını görmek amacıyla oluşturulan 12 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bulgulara göre yapılan analizlerin sonuçları ele alınmıştır. Ayrıca konu ile ilgili diğer çalışmalarla yapılan tartışmaları ve araştırmaya yönelik önerileri içermektedir.

Tablo 1’de öğrencilerin kültürel miras kavramını ne şekilde algıladıklarına yönelik bilgilerini incelemek amacıyla çalışıldığı görülen ilk soruda öğrencilerin kültürel miras kavramıyla ilgili doğrudan bir tanım yapamadıkları ancak bu tanımları yaparken örneklerden yararlandıkları görülmüştür. Öğrencilerin kültürel miras kavramına yönelik çeşitli cevaplar verdikleri ve genellikle geçmişle ilişkilendirdikleri söylenebilir. İhsan Ünlü yapmış olduğu çalışmasında benzer sonuçlara ulaşarak, öğrencilerin kültürel miras kavramını geçmişle ilişkilendirilmesinin nedenini, ilköğretimin müfredat derslerinde genellikle kültür konusunun geçmiş zamanlarla ilişkilendirilmesi nedeniyle, öğrencilerin de bu tarz örnekler vermiş olabileceğini ifade etmiştir (Ünlü, 2012:81-82).

Tablo 2’de görüşme formunun ikinci sorusunun öğrencilerin çevrelerindeki kültürel miras unsurlarının farkında olup olmadıklarını incelemek amacıyla hazırlandığı görülmektedir. Bu soruya yönelik cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin bulundukları çevreye ait kültürel miras unsurlarının farkında olduklarını göstermektedir. Verilen örneklerde bilhassa Diyarbakır Surları, Hevsel Bahçeleri On gözlü Köprü gibi görüşler, öğrencilerin yerel kültüre bağlılıklarını da yansıttığı söylenebilir. Ayrıca öğrenciler yerel çevre ile birlikte çevre dışından Ayasofya, Kapadokya gibi örnekler de vermiştir. Bu tarzda görüş bildirmelerinin nedeni, çalışmada yapılan sınıf içi etkinliğinde kültürel miras konusu ve unsurları tanıtılırken bulundukları çevre dışından örneklerin de verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu soruya yönelik öğrencilerin hem somut, hem de halk oyunları gibi somut olmayan kültürel miras unsurlarından örnekler verdikleri görülmektedir. Gürel ve Çetin (2017) yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerden somut olmayan kültürel miras unsurlarına örnekler vermelerini istediklerini fakat öğrencilerin somut ve somut olamayan unsurların ayırımında olmadıklarını, daha çok somut unsurlara örnekler verdiklerinin belirtmişlerdir.

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilere kültürel değeri olan ürünlerin neler olabileceğine dair soru sorulmuş ve örnekler istenmiştir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda, somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarına değinilmiştir. En sık belirtilen örnekler arasında, efsaneler, surlar ve yazılı eserler(destan, masal) yer almaktadır. Özellikle öğrencilerin efsane örneği vermesi, görsel sanatlar dersinde araştırma kapsamında işlenen efsane konusunda öğrencilerin bu konuya ilgi duymalarını sağlamış ve konu hakkında farkındalıklarını arttırmıştır. Yeşilbursa (2011) kendi araştırmasında sınıf içi yapılan etkinliklerde öğrencilerin bu unsurlara karşı ılımlı bir tutum geliştirme konusunda etkili olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4’te öğrencilerin kültürel mirasın korunması konusundaki görüşleri incelendiğinde, en sık verilen örnekler arasında“Korumalıyız ve zarar vermemeliyiz” olduğu görülmüştür. Öğrencilerin verdiği cevaplar genel olarak kültürel mirasın korunmasıyla ilgili önemin farkında olduklarının göstermektedir. Ayrıca, kültürel mirasın korunmasının, toplumun geçmişine saygı gösterme ve gelecek nesillere aktarma konularında önemli olduğu vurgulanmıştır. Öğrencilerin bu görüşleri, kültürel mirasın sürdürülebilirliğine katkı sağlamak için toplumsal bir çabanın gerekliliğini göstermektedir. Yeşilbursa (2011) yapmış olduğu çalışmada, benzer sonuçlara ulaşarak, bu durumu öğrencilerin gittikleri alanlara zarar verildiğini gördükleri için kendilerinin de etkilendiklerini ve bundan dolayı bu görüşleri öne sürmüş olabileceklerini belirtmiştir.

Tablo 5’te öğrencilerin somut olmayan kültürel miras kavramını anlama düzeyleri incelendiği görülmüştür. İncelenen verilere göre, öğrencilerin %46’sı bu soruya doğru cevaplar vermiştir.

Ancak, öğrencilerin vermiş oldukları örnekler, somut olmaya kültürel miras kavramını tam olarak tanımlamasa da, öğrenciler kendilerine göre anladıkları somut olmayan kültürel mirasa örnekler verebilmişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar arasında, yazılı eserler(hikâye, efsane), UNESCO tarafından belirlenen öğeler, gelenek ve görenekler gibi çeşitli örnekler bulunmaktadır. Bu sonuçlar, öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalığın belirli bir seviye olduğunu göstermektedir. Gürel (2018) yapmış olduğu çalışmada benzer sonuçlara vararak öğrencilerin vermiş oldukları örneklerin nedenini, onların daha çok deneyimledikleri veya kendi çevrelerindeki unsurlardan yola çıkarak bu tarz örnekler verdiklerini belirtmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin somut olmayan kültürel miras unsurlarını ne kadar bildiklerini ve hangilerinin daha dikkat çekici olduğunu anlamak için örnekler istendiği görülmektedir. Öğrencilerin en az bir somut olmayan kültürel miras unsuru örneği verebildikleri görülmüştür. En dikkat çekici unsur olarak ise %46'sının efsane örneği verdiği görülmüştür. Bu durum öğrencilerin efsane konularını uygulama sırasında dinledikleri için daha çok ilgi çekici ve bu durumda akılda kaldığı düşünülmektedir. Gürel (2018) kendisinin yapmış olduğu çalışmada benzer sonuçlara vararak bu durumun nedenini, çalışma kapsamında yapılan etkinlikler sayesinde öğrencilerin konuya yönelik ilgilerini ve merak duygularını arttırdığını ifade etmiştir.

Öğrencilerden, Tablo 7'de somut olmayan kültürel miras unsurlarından sözlü anlatım ve geleneklere örnekler verilmesi istenmiştir. Öğrenciler, sözlü anlatımlarda Kız Kulesi ve Şahmeran gibi çeşitli efsanelerden, örnekler sunmuştur. Ayrıca geleneklerden el öpme, kız istenirken kahveye tuz atma gibi örneklerin de verildiği görülmüştür. Gürel(2018) tarafından yapılan çalışmada benzer sonuçlara vararak, bu tarz örneklerin verilmesinin nedenini, öğrencilerin yaş grubu özelliklerine ve yaşadıkları bölgeden etkilenecek örnekler verilmiş olabileceğini belirtmiştir.

Tablo 8'de öğrencilerden somut olmayan kültürel miras unsurlarından hangilerinin daha önemli olduğu ve bunun nedenine dair örnekler istenmiştir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar, somut olmayan kültürel mirasın çeşitli bakış açılarıyla nasıl algıladıklarını göstermektedir. Kimi öğrenciler efsanelere, halk oyunlarına veya surlara önem verirken, diğer öğrenciler milli değerler olan bayrak veya Sakarya Savaşı gibi konuları örnek vermiştir. Öğrencilerin %20'si efsaneleri en önemli unsur olarak belirtmiştir. Bu durum, öğrenciler ile yapılan çalışmada efsane konusunda ne kadar farkındalık kazandıklarını yansıtmaktadır.

Tablo 9 öğrencilerin ülkemizin somut olmayan kültürel miras unsurları hakkındaki görüşlerini içeriyor. Öğrencileri %50'si bu mirasların korunması gerektiğine dair ortak bir görüş

bildirmişlerdir. Ayrıca, bu unsurların gelecek nesillere aktarılması gerektiği vurgulanmıştır. Öğrencilerin bu görüşleri somut olmayan kültürel mirasın korunması ve değerlerinin anlaşılması gerektiği fikrini taşıdığı söylenebilir. Yeşilbursa (2011) yapmış olduğu çalışmada benzer sonuçlara ulaşmış ve öğrencilerin bireysel olarak bu konuda farkındalık geliştirdiğini belirtmiştir.

Tablo 10'da öğrencilerin efsane kavramına ilişkin sorulan soruya verdikleri cevaplar bulunmaktadır. Öğrenciler genellikle efsane kavramını tanımlarken, gerçekliği kanıtlanmamış, zamanla aktarılan ve olağanüstü olayları içeren hikâyeler olarak ifade etmişlerdir. Ancak, öğrencilerin bu soruya yönelik bilgi düzeyleri farklılık göstermektedir. Çoğu öğrenci literatürdeki tanımla uyumlu cevaplar verirken, bir öğrenci efsaneyi bir futbolcu karakteriyle ilişkilendirerek yanlış bir algı oluşturmuştur. Bu durum, çocukların televizyon ve internet gibi medya araçlarıyla ne kadar fazla temas ettiklerini göstermektedir. Bu etkileşim sonucunda efsane kavramını yanlış yerleştirmelerine neden olabilmektedir. Gürel (2018)'in yapmış olduğu çalışmada, kavram üzerine yapılan çalışmalarda öğrencilerin kavramsal gelişimlerine olumlu bir etkisi olabileceğini belirtmiştir.

Tablo 11'de öğrencilerin yaşadıkları yöreye özgü yazılı eserler hakkında cevapları görülmektedir. Öğrencilerin bu konudaki cevapları çeşitlilik göstermektedir. En sık tekrarlanan örnek ise, Şahmeran efsanesidir. Bu durum, bu efsanenin yörede önemli bir yer tuttuğunu ve öğrencilerin bu konuda bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Ayrıca Van Gölü efsanesi ve Surların efsanesi gibi diğer yerel efsaneler de öğrencilerin verdikleri cevaplar arasındadır.

Tablo 12'de öğrencilerin efsanelerin kültürümüzdeki önemi ve nedenlerine yönelik verdikleri cevaplar bulunmaktadır. Öğrencilerin tamamı efsaneleri önemli bulmuş ve nedenleri arasında çeşitli örnekler verilmiştir. Bu örnekler arasında efsanelerin geçmişten günümüze aktarılan önemli öğeler olduğu ifade edilebilir. Ayrıca, öğrenciler efsanelerin hayal gücünü geliştirdiğini ve geçmişten ders çıkarılmasına yardımcı olduğunu vurgulamıştır. Bu cevaplardan yola çıkarak, öğrencilerin genel anlamda tarihi bir unsur olduğunu ve bilgi verici buldukları için önemli gördükleri sonucuna varılabilir. Yeşilbursa (2011) yapmış olduğu çalışmada benzer sonuçlara vararak, öğrencilerin kültürel mirası neden önemli gördükleri konusunda, öğrencilerin tarihi belgeleri önemsediklerini ve bunların korunması gereken unsurlar olarak gördüklerini ifade etmiştir.

Tüm bu bulgulara dayanarak, 8. sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirmesinin öğrencilerin görüşleri üzerinde kültürel birikimi artırma, farklı kültürel değerleri öğrenmek açısından önemli bir katkı sağladığı söylenebilir. Efsanelerin

anlatıldığı dersler sayesinde öğrenciler, kültürümüze ait efsanelere daha fazla ilgi göstermiş, onları daha iyi anlamışlardır. Ayrıca yanlış bilgilerin düzeltilmesi, öğrencilerin doğru bilgiye erişimlerini anlamalarını ve düzeltmelerine yardımcı olarak gelişimlerine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada 8. sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmaların sonuçları sunulmuştur. Öğrencilerde bu bilinci geliştirme amacıyla hazırlanan 5 haftalık ders planı çerçevesinde, somut olmayan kültürel miras ve efsaneler konularına odaklanılmıştır. Öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen sonuçlarda detaylı konu anlatımı sonrasında somut olmayan kültürel miras ve efsane konuları hakkında derinlemesine bilgi edindiklerini gösteren cevaplar verdikleri görülmüştür. Tüm bu sonuçlar ışığında somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinde görsel sanatlar dersinin önemli katkısı olduğu söylenebilir. Bu sonuçlardan hareketle, aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Bu çalışma 5 haftalık ders planı ile sınırlı kalmıştır. Çalışma süresinin uzatılarak daha detaylı çalışmalar yapılabilir.
2. Araştırmada sadece 6 tane efsane konusu kullanılmıştır. Somut olmayan kültürel mirasın farklı unsurları ve daha fazla efsane konusu araştırılabilir.
3. Yapılan bu araştırmada 30 tane öğrenci ile sınırlandırılmıştır. İlerde daha kapsamlı sonuçlar elde etmek isteyen araştırmacılar, öğrenci sayısını arttırarak daha kapsamlı çalışmalar yapabilirler.
4. Bu çalışmada öğrencilerden efsane konusunu çizimleri istenmiştir. Öğrencilerin efsane konusunu ifade etmeleri için farklı sanat araçları kullanılabilir.

Ek Bilgi

Bu çalışma, Münire Meral Yağcı Turan danışmanlığında 16.01.2024 tarihinde tamamlanan “8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Bilincinin Geliştirilmesi (Efsaneler Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.(Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır, Türkiye,2024).

Kaynaklar

- Alkhatib, A. (2022). *Kültürel Mirasta Afet Yönteminin Değerlendirilmesi: Suriye Örneği* Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İstanbul
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.C.5, S.368-388
<https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç-Çakmak, E. Akgün, Ö.E. Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cemaloğlu, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Etik*. Ankara: Pegem Akademi
- Deveci, H. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürden Yaralanma: Öğretmen Adaylarının Kültür Portfolyolarının İncelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi*, 28(8),1-6.
- Gürel, D. (2018). *Somut Olmayan Kültürel Miras Etkinliklerinin 7.sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı*, (Yayın No.527658) (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü). YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Gürel D., Çetin T. (2017). An Investigation of Secondary School 7th Grade Students Awareness for Intangible Cultural Heritage, *Journal of Education and Practice*, vol.8 no: 27.
- Keskin,H. Girgin, G.K. (2021). Unesco Somut Olmayan Kültürel Miras İnsanlığının Temsili Listesi Ve Gruplandırılması Ve Türk Mutfağı Kültürü, *Journal of Tourism And Gastronomy Studies*, C.5.s. 214-231.
- Kolaç, E. (2009). Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi. *Milli Folklor Dergisi* 82(21), 19-31.
- Merriam,S.B. (2018). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, Turan. S. (çev.),Ankara: Nobel Yayınları
- Önal, M.N. (2021). Efsanelerin Geçmişi, Bugünü ve Geleceği, *MSKÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*,C.1.S.1.
- Özünel, E.Ö. (2019). Geleneğin Geleceği: Somut Olmayan Kültürel Miras Unsuru Olarak Aşıklık, *AHBV, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 1.
- Sakaoğlu, S. (2018). *Efsane Araştırmaları*, Konya, Kömen Yayınevi
- Turan, M. M. Y. (2017). *Görsel Sanatlar Dersinde 10 Yaş Grubu Çocuk Resimlerinin İncelenmesinde Gösterge Çözümlemesi*, (Yayın No. 485929) Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü) YÖK Ulusal Tez Merkezi
- Tunçer, M. (2017). *Kültürel Miras ve Koruma*, Ankara, Gazi Kitabevi Yayınları.

- Ünlü, İ. (2012). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kültür Algılarının İncelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Fakültesi Dergisi(KEFAD)*Cild 13, sayı 1, 77-92.
- Ünlü, M.M. (2022). *Sanat Eğitiminde Proje Temelli Öğrenmenin Öğrencilerin İlgilerine, Başarılarına ve Görüşlerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Yeşilbursa, C. C. (2011). *Sosyal Bilgilerde Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Karşı Tutumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi*. (Yayın No. 298403) Doktora Tezi Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü). YÖK Ulusal Tez Merkezi